

Nemen haaienaanvallen toe? We hebben het aan de experts gevraagd.

Alarmerend nieuws over een vermeende toename van haaienaanvallen circuleert in de nieuwsmedia en op sociale media. Van de Egyptische Rode Zee tot Australië en de VS lijken haaienaanvallen toe te nemen. **Eric Clua** en **Andreas Dellios**, twee vooraanstaande onderzoekers op het gebied van haaiengedrag en gewaardeerde DAN-leden, deelden hun bevindingen en aanbevelingen met ons.

Alle experts die ik heb geraadpleegd zijn het over één feit eens: het ontbreken van een uitgebreide, bijgewerkte database. De beste tools die we tot nu toe hebben zijn de ISAF (International Shark Attack File) en de GSAF (Global Shark Attack File), respectievelijk beheerd door het Florida Museum en het in Princeton gevestigde Research Institute. Volgens de ISAF en de GSAF is het aantal dodelijke haaienaanvallen in 2025, vergeleken met historische gegevens, verdubbeld. Van een gemiddelde van 6-7 per jaar steeg het aantal dodelijke haaienaanvallen in 2025 tot 12. En de twee toonaangevende landen zijn, zoals eerder vermeld, de VS en Australië.

Beide landen delen een eigenaardig, benijdenswaardig kenmerk: tienduizenden kilometers kustlijnen, grotendeels geschikt voor zwemmen, surfen, duiken, kajakken en alle maritieme activiteiten die je maar kunt opnoemen. Een enorme kustlijn is ook kenmerkend voor de Rode en de Middellandse Zee. In de Middellandse Zee komen, ondanks de miljoenen mensen die het hele jaar door in het water zijn, haaienaanvallen vrijwel niet voor in vergelijking met de Rode Zee. Deze inconsistentie heeft zijn eigen redenen: in de Middellandse Zee is de haaienpopulatie dramatisch afgenomen.

Realiteit of Perceptie?

Eric Clua en **Andreas Dellios**, beiden DAN-leden, stemden ermee in het onderwerp te onderzoeken voor de lezers van Alert Diver. Eric is dierenarts die later marien ecooloog en eco-antropoloog werd met ruime ervaring in marien natuurbehoud en beheer van het mariene milieu. In zijn academische loopbaan vermeldt hij een functie als directeur aan de prestigieuze [EPHE](#) (*École Pratique des Hautes Etudes*). Hij is ook een vooraanstaand onderzoeker op het gebied van het gedrag van haaien en haaienaanvallen. **Andreas Dellios** is de voorzitter van de gerenommeerde [SharkSchool](#) gevestigd in Eleuthera, Bahama's. Andreas (Andy) is onderzoeker, duikgids en filmmaker met een groot aantal haaienontmoetingen en -interacties in zijn logboek. Andy schreef artikelen samen met wijlen Dr. Erich Ritter, oprichter van SharkSchool en een echte pionier op dit gebied.

Eric Clua

“Haaienaanvallen zijn mogelijk toegenomen door het toenemende aantal zeegebruikers wereldwijd in specifieke gebieden, mogelijk gecombineerd met nieuwe sporten die interactie tussen mensen en haaien bevorderen (kitesurf, wingfoil, jetski, enz.). Voor zover ik weet zijn er geen aanjagers van klimaatverandering, en ja, het grootste probleem is de perceptie, versterkt door sociale media.”

Andy Dellios deelt dezelfde mening over de resonantie van sociale media:

“Volgens mij is de toename van haaienaanvallen onderdeel van een valse perceptie. Sinds we sociale media hebben, wordt alles meerdere keren geplaatst of in de infosfeer gelanceerd.”

Zijn wij wel of niet haaienvoedsel?

Als duikers zijn we gewend om ‘krankzinnige’ en onprofessionele haaienvoerpraktijken, speervissen, gebrek aan kennis over het gedrag van haaien en het wangedrag van haaien aan te wijzen als motivatie voor haaienaanvallen. We zien haaien als aaseters die pas na onze dood ons opeten. In 2024 [gaf HEPCA](#) (Hurghada Environment Protection and Conservation Association) het signaal van ‘abnormaal haaiengedrag’. De beoordeling van de HEPCA over de snorkelaar die in 2023 door een tijgerhaai werd gedood in Dream Beach, Hurghada, haalde oude zekerheden omlaag: de tijgerhaai doodde de snorkelaar om zich met hem te voeden. Na verschillende haaienaanvallen, waarvan er twee dodelijk waren, wijst HEPCA in een verklaring als mogelijke oorzaken van aanvallen “verkeerd menselijk gedrag, zoals overbevissing, afvalverwerking door het in zee te storten, overmatig gebruik van natuurlijke hulpbronnen en het niet duurzaam beheren van de hulpbronnen”. Laten we duidelijk zijn: al deze gewoonten, inclusief overbevissing, zorgen er niet voor dat de haaien overstappen op mensen als prooi. Bepaalde menselijke gewoonten veranderen het patroon van haaien. Haaien zouden hun gebruikelijke voedselgebied kunnen verlaten om prooi te zoeken.

© Raffaella Schlegel

Andy Dellios is het er helemaal mee eens:

“Alle ongelukken met haaien worden door ons uitgelokt, bewust of onbewust, of worden veroorzaakt door derden. Bijvoorbeeld zwemmen in een gebied waar er stroomopwaarts wordt gevist. Er zijn verschillende motieven om te bijten, zoals nieuwsgierigheid, stress, competitie en bewuste of onbewuste provocatie. Bij SharkSchool sluiten we honger uit als motivatie. Als er een ongeluk gebeurt, speelt de combinatie van factoren zoals overbevissing, lawaai, hectische activiteit, vissen/speervissen, enzovoort een fundamentele rol. Een ongevalsanalyse helpt ons deze fouten te voorkomen. Dit beschermt zowel ons mensen als de haaien.”

Eric Clua wijst op de toename van zee gebruikers:

“De uitputting van mariene fauna door overbevissing is een zeer indirecte oorzaak, terwijl het toenemende aantal mensen in het water inderdaad een directe oorzaak is. Haaienvoerpraktijken zijn verantwoordelijk voor enkele instinctieve en onhandige beten, meestal niet dodelijk. Het is daarom belangrijk om dodelijke aanvallen te begrijpen en te beheersen. ”

Vreemd gedrag of een slechte houding?

Van 2010 tot 2011 haalde Sharm el-Sheikh in de hele wereld de krantenkoppen. Een vrouwelijke oceanische witpunthaai doodde of verminkte een paar ongelukkige toeristen vlak voor hun hotel. Zij, de oceanische witpunt, had een misvorming op haar staartvin. Het gouvernement van de Sinaï begon een haaienjachtcampagne waarbij een mako en vele andere haaien werden gedood, maar de vrouwelijke oceanische witpunt is waarschijnlijk nog steeds op de vlucht. Vele jaren later, in 2023, voedde een tijgerhaai zich met zijn menselijke slachtoffer in het gebied van Hurghada. De haai vertoonde opnieuw een misvorming. In dit geval op zijn rugvin. HEPCA en de meeste mariene wetenschappers zijn het erover eens dat haaien met enige beperking kunnen jagen in ondiep water of ver weg van hun gebruikelijke voedselroutes of gebruikelijke prooi. **Eric Clua** ging dieper in op het onderwerp en schreef vele artikelen en studies.

“HEPCA promoot mijn hypothese van ‘problematische haaien’, wat verstandig is.”

Eric citeerde een studie uit 2014: **Shark personalities? Repeatability of social network traits in a widely distributed predatory fish.** [In dit artikel](#) veronderstelt David M. P. Jacoby (et al.) dat bepaalde haaien brutaler kunnen zijn en graag mensen aanvallen of zelfs eten. Op basis van deze bevindingen stelt het [artikel uit 2018 van Eric Clua en Dennis Reid](#) dat bepaalde haaien geprofileerd moeten worden. Een korte uitleg staat op **de website van Eric Clua**:

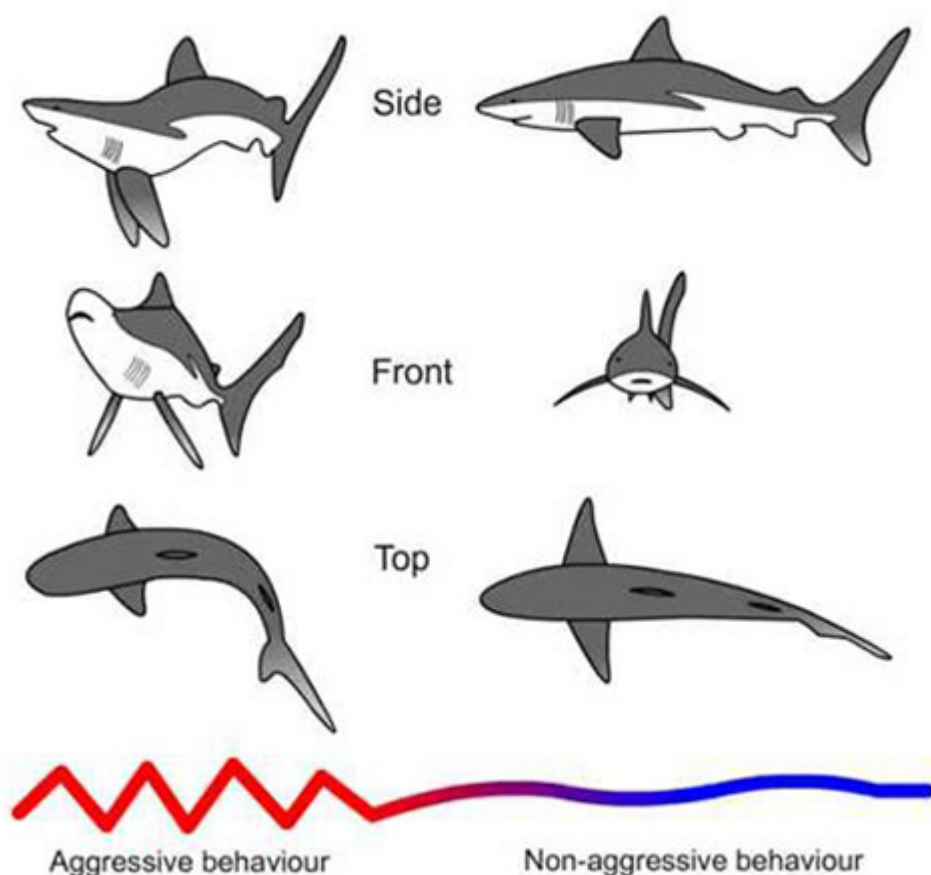
“In de misdaadwetenschap bestaat profilering uit het karakteriseren en, indien mogelijk, individueel identificeren van de persoon die verantwoordelijk is voor een moord. Deze benadering kan worden toegepast op haaien, vooral in de context van dodelijke beten op mensen. De politie zal inderdaad geen tijd verspillen aan het profileren van een persoon die in een auto heeft ingebroken; zij richten zich op ernstige zaken die een of meer misdrijven betreffen. Op dezelfde manier is het onrechtvaardig om een haai te profileren die oppervlakkig een zeegebruiker heeft gebeten.”

Eric Clua ondersteunt het idee dat een zeer selectieve verwijdering van de ‘zich misdragende haaien’ het juiste alternatief is voor de huidige praktijken van willekeurig en zonder onderscheid vissen op haaien om het risico op beten van mensen te verkleinen, zoals in Réunion of Nieuw-Caledonië (Franse overzeese gebieden).

Mythes en misvattingen over haaienaanval ontkrachten.

Toppredatoren zijn geen huisdieren. Op sociale media worden haaien en leeuwen te vaak afgebeeld als vriendelijke huisdieren. Gelukkig zijn haaien, ondanks de angsten van mensen, lang niet zo gevaarlijk als andere roofdieren. Wetenschappers en experts zijn het hierover eens: statistieken over haaienincidenten zijn een solide bewijs van hoe belachelijk de kans is om door een haai gebeten te worden. Toch geloofden duikers lange tijd dat een haai een surfer alleen aanviel omdat de haai de surfer verwarde met een zeehond of zeeleeuw. Het kan natuurlijk gebeuren, maar **Eric Clua** (met Carl Meyer) in [‘The ‘Mistaken Identity Hypothesis’ for shark bites on humans is an antropomorphic fallacy’](#), weerlegt het wijdverbreide concept als louter aanname zonder solide wetenschappelijk bewijs. *“Ja, het zijn wilde roofdieren en verdienen als zodanig respect te krijgen. Ze zijn misschien niet zo gevaarlijk als aanvankelijk werd gedacht, maar men moet voorzichtig blijven. Ik ben helemaal tegen influencers die haaien presenteren als lieve puppy’s.”* – **Eric Clua**

Een ander slecht nieuwtje is dat haaien in sommige gevallen aanvallen zonder waarschuwingssignalen. Veel duikers zijn zich bewust van de typische ‘waarschuwingssdans’.

Tot op heden, zoals **Eric Clua** stelt in [dit artikel in frontiers.org](#), **is er geen consensus** over wat haaien motiveert om mensen te bijten. Sommige auteurs steunen de triggerrol van omgevingsfactoren, terwijl anderen (zoals Clua zelf) zich juist richten op individuele persoonlijkheidsverschillen. In hetzelfde artikel toont Clua aan dat de beten van een bepaald soort haai geassocieerd kunnen worden met menselijke activiteiten, zoals speervissen en prooi verzamelen uit visvallen, die een zelfverdedigend gedrag bij haaien veroorzaken. Een duiker, en nog waarschijnlijker een speervissende apneuduiker, kan onder bepaalde

omstandigheden door een haai als een gevaar worden gezien. Of als een rivaal.

Vissen en speervissen wordt beschouwd als een belangrijke drijfveer om een haai aan te moedigen te bijten.

Andy Dellios stelt dat gevangen vissen stresshormonen en lichaamsvloeistoffen in het water afgeven:

“Omdat een mens zich in deze geurgang bevindt, kan de haai interesse tonen in de mens. Hij zal ons niet verwarren met een vis, maar kan toch worden aangemoedigd om de mens nauwkeuriger te onderzoeken, wat kan leiden tot een proefbeet. Wij geloven dat er geen gevaarlijke haaien zijn—alleen gevaarlijke situaties—en, zoals al genoemd, worden deze bewust of onbewust veroorzaakt door ons eigen wangedrag.”

Hoe je gevaarlijke situaties herkent. En ze vermijdt.

Aangezien er geen wetenschappelijke consensus bestaat over alle oorzaken die een haai ertoe brengen een mens te bijten, is het de moeite waard om de scenario's te onderzoeken waarin een beet kan plaatsvinden. Nou, de eerste vind je niet leuk. De enige haaienbeet die door de DAN Noodafdeling als 'waarschijnlijk uitgelokt' werd beoordeeld, betrof een duiker die probeerde een verstrikte haai los te maken.

Eric Clua is daar heel duidelijk over:

“Ik keur de aanpak van de ISAF en de GSAF om haaienaanvallen te classificeren niet goed. Ze richten zich op de ‘zogenaamde ongeprovoceerde’ aanvallen, een antropocentrisch georiënteerd criterium. Er is altijd een reden of motivatie voor een beet, niet per se gekoppeld aan menselijke activiteiten. In geen enkel geval mag een niet-professioneel persoon – of ongetraind persoon – proberen een haai uit de verstrikking te halen of een haak uit de bek van een haai te verwijderen.”

Als duikers houden we allemaal van haaien en hun welzijn; helaas kunnen we ze niet behandelen alsof het puppy's zijn. Dierenartsen kalmeren soms onze kleine miauwers, zelfs bij het nagels knippen.

Hier is een lijst van door mensen veroorzaakte of omgeving situaties die we moeten vermijden in gebieden waar haaien actief zijn.

Als duiker

- Troebel water
- Speervissen-/visvalgebieden
- Gebieden waar dode vissen of ander dierlijk afval worden gedumpt
- Onverantwoordelijk/onprofessioneel haaien voeren
- Zich gedragen als een bedreiging of obstakel voor haaien
- In je eentje duiken

Als niet-duiker

Al het bovenstaande, plus:

- Geluid maken
- Geen vinnen dragen

Al deze situaties zijn door veel experts genoemd als onderdeel van een haaienaanval, een ongelukkig

voorval dat gelukkig uiterst zeldzaam is.

Hoe je onaangename interacties kunt vermijden.

Gebeten worden door een haai is een heel zeldzame gebeurtenis. Experts en databases zijn het hier allemaal over eens. Helaas betekent zelfs een microscopische kans om door een haai gebeten te worden niet nul.

Andy Dellios deelt een paar trucs met ons. Volgens zijn ervaring is het belangrijkste de briefing.

"Of je nu zwemt, duikt, snorkelt of surft: vraag altijd om een briefing. We moeten weten wat we in het water kunnen verwachten. Gedragsregels wanneer een haai verschijnt zijn: keer terug naar de groep, blijf bij elkaar, houd een verticale positie aan en kijk altijd naar de haai. Onze trainingscursussen voor haai-mens interactie zijn gebaseerd op 35 jaar onderzoek en ervaring van een van de voormalige toonaangevende wetenschappers op het gebied van haai-mens interactie, Dr. Erich Ritter. Als er een haai verschijnt, passen we de Face-Guide-Push-Move (F-G-P-M) regels toe. Het is belangrijk om kalm te blijven, een verticale houding aan te nemen, altijd naar de haai te kijken en, indien mogelijk, je benen naar beneden te laten hangen (poten zijn een voortstuwingsbron en de haai zal ze nauwkeuriger onderzoeken). Het doel van deze toppredator is om de voortstuwing uit te schakelen zodat hij zijn 'prooi' niet langer hoeft te vangen en zo onnodig energie verspilt. Als je in een verticale positie hangt, kun je altijd met de haai meedraaien. Als algemene regel: raak nooit de haai aan, maar laat hem voorzichtig passeren. In extreme gevallen kun je water tegen zijn kieuwen drukken. Haaien begrijpen dit signaal. Als het dier in de buurt blijft, is het mogelijk om naar de haai toe te zwemmen, omdat dit zijn naderingshoek vermindert, en de haai zich gedwongen voelt om terug te keren naar een comfortabele afstand en dus iets verder weg zal gaan."

Eric Clua stelt voor om wat gedurfd te handelen.

“Kijk naar de haai, wees moedig. Stomp de haai als hij gevaarlijk de afstand verkleint.”

Hoewel de suggesties van Eric en Andy in enkele gevallen van elkaar afwijken, is het de moeite waard te vermelden van wie de suggesties komen. Wetenschappelijke consensus kost veel tijd en een ongelooflijke inspanning om verder onderzoek te bereiken. Wat betreft Eric's uitspraak: ik heb veel beelden bekeken van UW-cameramannen (die doken natuurlijk alleen) die haaienaanvallen afweerden door met hun camerahuis op de neuzen van tijger- en kleinere haaien te slaan. Welke suggesties je ook wilt volgen, **het klinkt vrij duidelijk dat niets doen de verkeerde zet is.**

Hier is een lijst van wat te doen als een haai te dichtbij komt en, in het onwaarschijnlijke geval, probeert te bijten.

- Kijk altijd naar de haai (oogcontact)
- Stomp of leid de haai af
- Blijf bij elkaar (buddy of groep)
- Houd een verticale positie aan
- Blijf kalm.

Een haaienaanval overleven.

De meeste haaienaanvallen resulteren in slechts één beet. In sommige gevallen kan de haai terugkeren naar het slachtoffer. Dit is het geval bij het Marsa Alam-incident van 2024, toen een zwemmer werd gedood door een tijgerhaai. De vriend van een slachtoffer greep in en sloeg de haai herhaaldelijk. De redder slaagde erin de haai te laten vluchten, en er waren geen levensbedreigende verwondingen. Helaas overleed het slachtoffer aan bloedverlies. Het is een triest verhaal, maar het vat samen wat we moeten weten over het omgaan met haaienaanvallen.

Eric Clua;

“Als er een actieve buddy aanwezig is, zal de haai niet aandringen en zal hij vluchten. Aangezien het overgrote deel van de sterfgevallen door haaienbeten door bloedverlies wordt veroorzaakt, neem een tourniquet mee. Je kunt ook je loodgordel gebruiken, bij voorkeur een rubberen gordel, indien nodig.”

Andy Dellios heeft iets te zeggen over het uit het water halen van gewonden.

“Trek alleen een gebeten persoon uit het water als je hem er in één keer uit kunt trekken! Anders zou de haai zijn eigendom kunnen claimen, wat kan leiden tot meerdere beten! Uitzondering: als de persoon gevaar loopt verdrinken.”

Vanaf het noodobservatiepunt van DAN Europe.

Volgens de Emergency Hotline van DAN Europe behandelden zij van 2017 tot 2020 geen gevallen met haai-gerelateerde verwondingen. Van 2021 tot 2025 ontving de spoedeisende hulp 6 verzoeken om spoedhulp bij het behandelen van haaiengerelateerde verwondingen: **6 van de 10.376 totale verzoeken.** Een incidentie van 0,06% tussen de twee periodes kan nauwelijks een crisis in haaiengerelateerde verwondingen worden genoemd. Ter informatie: in 2025 werden er geen gevallen behandeld en **geen van de gemelde haaiengerelateerde verwondingen tussen 2021 en 2024 was fataal.**

Slaap lekker, duikers.

In-Depth

https://www.researchgate.net/publication/385653242_First_Evidence_of_Individual_Sharks_Involved_in_Multiple_Predatory_Bites_on_People

[Accueil - ENGLISH](#)

Vertaler: Els Knaapen